

O pooblaščenji v načrtu novega civ. postopnika.

Tvarina o pooblaščenji je mimo sedanjih zakonitih določil v načrtu bistveno drugačna. Zadevajo pa premembe osebe pooblaščenec in njih zastopanje, potem pa tudi vsebino pooblastila.

Govoriti bode torej I. o pooblaščenjih in njih zastopanju, II. o pooblastilih.

I. Kot pooblaščenji zastopati bodo smeli stranke 1.) odvetniki, 2.) beležniki, 3.) navadni pooblaščenji. Beležnike je sicer prištevati navadnim pooblaščenjem, a vendar je v načrtu nekaj določil, ki se tičejo njih izrecno, tako da se nekako sme govoriti o njih kot posebnih pooblaščenjih.

1. Odvetniki so seveda v prvi vrsti v zastopanje strank poklicani. Izključeni od zastopanja v pravnem postopanju niso, kar je samo ob sebi umevno. Kar pa je manj umevno, to je določba v izvršilnem postopku, da odvetnik ne sme biti sekvester. Tu izločen je torej iz občnega pravnega zastopanja uprav isti element, kateremu je v prvi vrsti izročeno ožje, strokovno zastopanje, namreč zastopanje v pravnih. Umevno je, da bode ta anomalija našla odpor v odvetnikih. Odvetniška komora dunajska, do katere se je za mnenje o načrtu obrnila vlada, obeča tak odpor, a ne samó proti tej točki, ampak tudi proti dopustitvi navadnih pooblaščenec v obsegu načrta. Tudi graška odv. komora sklenila je spomenico v tej zadevi. Obvezno je odvetniško zastopanje glasom §-a 27. načrta v postopanju pred sodnimi dvori I. instancije in višjih instancij in prav tako mora glasom §-a 75. št. 3. tudi spise na sodne dvore podpisati odvetnik. Izjeme pa so:

- a) po §-u 27. odst. 2. za spore o zakonu (Ehestreitigkeiten), potem za pravdne čine, ki se vrše pred predsednikom

sodišča ali senata, potem pred sodnikom, kateremu se dotični* čin zaukaže (beauftragter Richter), ali se ga za izvršitev naprosi (ersuchter Richter)¹⁾ ter za izjave in čine, ki se vrše v sodni pisarni²⁾ („Gerichtskanzlei“. — Nemški civ. pr. red ima izraz „Gerichtsschreiberei“.)

- b) Ako je beležnik ali za sodni urad vsposobljena, in sodniško nameščena oseba stranka v pravdi, ni treba jej nikjer odvetniškega zastopanja (§ 28.) in na spisih tudi odvetnikovega podpisane ne (§ 75. št. 3).

Znamenito je, da se ta določba v načrtu 1881. l. ne nahaja. Motivi k temu načrtu pravijo: „die jetzt zu Gunsten der für das Richteramt befähigten Personen bestehende Ausnahme vom Advokatenzwange wurde auf das Verfahren über Klagen wegen der von Richtern in Ausübung ihrer Amtswirksamkeit begangenen Rechtsverletzungen beschränkt. Eine weiter gehende Aufrechterhaltung dieser Ausnahme wäre mit der Natur des mündlichen Verfahrens schwer in Einklang zu bringen. Dieses Verfahren lässt die Verschiedenheit der für den Richter und Advokaten erforderlichen berufsmässigen Vorbildung und praktischen Eignung schärfer hervortreten, als das schriftliche Verfahren. Im letzteren Verfahren kann auch die wenig angemessene Erscheinung nicht eintreten, dass ein Richter in Person vor seinen Berufsgenossen als Partei gegenüber dem vom Advokaten vertretenen Gegner handelt. Die Rücksicht auf das zuletzt berührte Verhältnis zeigt, dass die Aufrechthaltung des Advokatenzwanges nicht bloss aus dem Gesichtspunkte der individuellen Befähigung zur Prozessführung beurteilt werden kann. Wenn man übrigens diese Frage auch nur aus diesem Gesichtspunkte beurteilen wollte, so könnte man die Qualifikation zum Richteramte doch nicht unbedingt als mit der Qualifikation zur Advocatur identisch behandeln. Der Beruf des Advokaten ist zudem nicht bloss ein spezieller, sondern auch ein professioneller und es scheint kein Grund dafür zu sprechen, den für das Richteramt befähigten

¹⁾ „Beauftragter Richter“ je član senata, pri katerem teče dotična pravda, „ersuchter Richter“ pa je sodnik kakega drugega sodišča.

²⁾ Načrt z leta 1881. prišteva v §-u 100. tem izjemam tudi amortizacijsko postopanje.

Personen das Recht einzuräumen, in die dem Advokaten ausschliesslich vorbehaltenen Berufssphäre einzugreifen.“

Na čisto drugem stališču je sedanji načrt. Sodniški izpit sam ob sebi sicer tudi še ne zadostuje za samosvoje zastopanje pred sodnim dvorom, ampak mora dotična oseba nahajati se v sodni službi, ker more — kakor pravijo motivi — le tedaj poznati vse oblike pravednosti, ki so v postopanju pred sodnimi dvori jako komplikovane. In ker se isto poznanje oblik pričakovati sme tudi od beležnikov, zatorej se tudi njim dopušča samosvoje zastopanje, kar doslej ni bilo.

- c) Ako stranka prosi za pravico revnih, v činih, v dosego te pravice propisanih, ni treba odvetniškega zastopanja (§ 72. odst. 3.).¹⁾
- d) Če je za kako pravno zadevo dogovorjeno razsodišče in stranka v določenem roku ne naznani razsodnikov, kolikor jih ima imenovati vsled pogodbe, določi jih sodišče na predlog nasprotnikov. Za ta predlog tudi v postopanju pred sodnim dvorom ni treba odvetniškega zastopanja (§ 620.).²⁾
- e) Kakor uže povedano, je v postopanju pred višjimi instancijami treba vseskozi odvetniškega zastopanja. Druga instancija za pravde pred okrajnimi sodišči so sodni dvori I. instancije ³⁾ kot vsklicna sodišča, za pravde, ki se uže v I. instanciji vrše pred sodnimi dvori, pa višja deželna sodišča. Imenujejo se vsklicna sodišča (Berufungsgerichte)⁴⁾. — Proti sodbam vsklicnih sodišč dovoljena je, razen v bagatelnem postopku (§ 522.) in razen proti soglasnim sodbam prvih dveh instancij, ako se reviduje le zarad baje napačnega pravnega presojevanja pravnega predmeta (§ 524.) — revizija na najvišje sodišče.⁵⁾ Pravni lek proti odlokom (Bescheide) in ukrepom (Beschlüsse) sodišč, bōdisi prve,

¹⁾ Tako tudi v načrtu 1881. l. (§ 122.).

²⁾ V načrtu 1881. l. se ta določba ne nahaja.

³⁾ Načrt 1881. l. imenuje vse sodne dvore I. instancije „Landesgerichte“.

⁴⁾ Pravni lek proti sodbam „deželnih sodišč“ na višja deželna sodišča imenuje načrt 1881. l. „Revision“.

⁵⁾ Načrt 1881. l. imenuje ta pravni lek proti sodbam deželnih kot vsklicnih sodišč „Revision“, proti sodbam višjih deželnih kot vsklicnih sodišč pa „Oberrevision“.

bodisi druge instance, je utok (Recurs), ki proti soglasnim odločbam prve in druge instance nikdar ni dovoljen (§ 549).

Vsklic zasnuje se z vsklicnim spisom (Berufungsschrift) in se mu more odgovoriti s protispisom. Le-ta spisa morata imeti podpis odvetnika. V postopanju pred okrajnimi sodišči pa se ondi, kjer nista nastanjena vsaj 2 odvetnika, sme prijaviti vsak teh spisov na sodni zapisnik¹⁾ (§-a 482. in 486.). Tu torej ni treba odvetniškega zastopanja.

V revizijskem postopanju pa morata tudi spisa imeti vedno podpis odvetnika (§ 526. št. 4.).²⁾

Gledé rekurza pa določa § 541., da pred okrajnim sodiščem sme stranka, katero ne zastopa odvetnik, prijaviti rekurz v zapisnik, a pismeno vložene rekurze mora vedno odvetnik podpisati. Rekurz sme se torej tudi v krajih, kjer sta vsaj dva odvetnika, prijaviti na zapisnik, ako stranka nima odvetniškega zastopstva.³⁾

Pred okrajnimi sodišči odvetniško zastopanje ni nikjer obvezno. Le tedaj, ako vrednost predmeta znaša nad 500 gl. (torej od 500 – 1000 gl.), sme stranka, ako si hoče privzeti zastopnika, na krajih, kjer sta nastanjena vsaj 2 odvetnika, le odvetnika pooblastiti.

Posebna določila o zastopanju odvetnikov nahajajo se v propisih o pravici revnih. V prvo opomniti je, da je možnost, doseči pravico revnih, v načrtu mimo sedanjih določil zelo razširjena. Vsakdo, ki bi s plačevanjem stroškov, s pravdo združenih, oškodoval svoje in svoje obitelji preživilo (Unterhalt), more doseči pravico revnih (§ 62.). Običajni dnevni zaslužek ne bode več merilo. Vsled tega bodo pravice revnih v pravnih jako pogoste. Ako zakon propisuje odvetniško zastopanje (Anwaltszwang) ter v slučajih, da je treba tožbo vložiti pri so-

¹⁾ V načrtu 1881. l. se ta določba ne nahaja, temveč se v §-u 481. zapoveduje „die Berufung wird unter Vertretung eines Advokaten durch Ueberreichung der Berufungsschrift“ etc. in § 483. tega načrta določa, da se mora v vsklicnem spisu nasprotnik pozvati, da k ustni razpravi pride z odvetnikom.

²⁾ Tako tudi v načrtu 1881. l. revizija in nadrevizija (§-a 519 in 531.).

³⁾ Načrt 1881. l. pa neomejeno dopušča rekurze na zapisnik v postopanju pred okrajnimi sodišči (§ 548.).

dišči izvan bivališča revne stranke, sme le-ta zahtevati, da se ji v brezplačno obrambo pravic postavi odvetnik kot zastopnik (§ 63. št. 3.).

Poslednje navedena določba — ki se v načrtu 1881. l. ne nahaja, — ni popolnem jasna. Iz besedila „oder die Klage bei einem Gerichte ausserhalb des Wohnsitzes der armen Partei angebracht werden muss, das Recht zu begehren, dass für sie — — ein Advokat bestellt werde“, ne more se določno posneti, ali ima to pravico tudi toženec, ako je tožen izvan splošne svoje sodnosti, ali pa samo tožitelj, ako mora tožbo vložiti izvan svojega bivališča. Besedilo pač bolj govori za drugo navedeno razlago. Iz besedice „muss“ pa brezdvomno sledi, da pristoji ta pravica le v slučajih izključne (ne tudi izborne, elektivne) sodnosti. Uprav to pa je obžalovati. Znano je, da so distančne pravde, zasnovane na podlagi „fori contractus“, uprav malim obrtnikom in takozvanemu četrtemu stanu silno pogubne. Res da bodo po načrtu o jurisdikciji take pravde nekoliko omejene, ker bode treba forum contractus vedno izrecno dogovoriti in res tudi, da bode po zakonu proti kupu na odplačila forum contractus celó izključen. Ali distančnih pravn bode še vedno dovolj. Tako n. pr. se bode mesto odplačil dogovoril daljši plačilni rok in forum contractus bode mogoč. Želeti bi torej bilo, da bi tudi tožencu in to v slučajih ekskluzivne in elektivne sodnosti, bila pravica do zastopnika revnih dovoljena. To bi bilo važnega, socialno-političnega pomena.¹⁾ Seveda pa bi se s tem odvetništvo preveč obremeniti ne smelo. Trebalo bi pač ugodnejših določil, kakor so ona v §-ih 63. št. 4. in 70. namreč, da samo gotove izdatke povrne odvetniku država in da sme odvetnik v slučajih, da pravdo dobi, ves svoj ekspensar iztirjati neposredno od protivnika.²⁾

¹⁾ V permanentnem odseku se to vprašanje po glasu poročil v dnevnikih ni natančneje razmotrivalo. Stavil se je pač predlog, da v slučajih, da ima jedna stranka pravico revnih, tudi nasprotniku ni treba plačevati pristojbin in kolekov. Ali ta predlog, ki je bil odklonjen, ne dotika se predstoječe navedene tvarine.

²⁾ Odvetnikom jako ugodna določba pa je ona v §-u 71. Če se revni stranki pravica revnih zaradi vzrokov, ki so obstojali uže začetkom pravde, odvzame (ne tudi če ta pravica ugasne, n. pr. da stranka pride tekom pravde do premoženja), naloži se stranki pod izvršilom, da poplača v prvi vrsti gotove izdatke in pristojbine (ekspensar) odvetnika, za tem še le koleke in sodne pristojbine.

Nekaka utesnitev odvetniške avtonomije nahaja se v določbi §-a 66. Ako kaka stranka meni, da ima pravico do zastopnika revnih, mora dotično prošnjo vložiti pri sodišči pravde. Sodišče odloča o njej in ako jej ugodi, določi odvetniška komora zastopnika ¹⁾. Po §-u 16. odst. 3. odv. reda pa odvetniška komora tudi o prošnji za zastopnika revnih odloča.

Kazni, katere se specijelno odvetnikom naložiti more, določene so v §-ih 49. in 194. V prvem se določa, da mora odvetnik povrniti tiste stroške, katere je povzročil s svojo malomarnostjo ali krivdo ²⁾ ter tiste stroške, ki so narasli vsled ne k stvari spadajočih navedeb in nepotrebnih obširnostij v spisih ³⁾. V §-u 194. pa se propisuje, da je odvetniku naložiti globo (Ordnungsstrafe), ako je mej ustno razpravo navel kako dejansko okolnost, ali kak dokaz, kateri bi rešitev pravde zavlekel in se sodišče uveri, da je to uprav zarad zavlačenja storil.

2. Beležniki. Ti so, kakor uže omenjeno, uvrščeni med navadne zastopnike. Ugodnost zanje je, da jim v svojih lastnih pravnih pred sodnimi dvori ni treba zastopnika odvetnika, kar sem uže zgoraj pod *b)* omenil. S tem, da je kot navadnim pooblaščencom dovoljeno jim zastopanje, odpravljena je dosedanja, v praksi po pravici malo spoštovana, ugledu beležniškega poklica kvarljiva določba, da sme zastopati stranke le tedaj, če si v tem ne išče pridobitka. Posebna določba o beležniški intervenciji nahaja se v propisih o razsodišči (Schiedsgericht.) Poziv stranke do nasprotnika, da voli razsodnika, dostavlja pošta, ali pa beležnik ⁴⁾ (§ 619.). Tako dostaviti je tudi razsodni izrek (§ 630.). Shraniti je razsodni izrek, če dotične osebe stranki nista določili, ali če je umrla, ne da bi določili kako drugo, pri beležniku.

Stroški pravde morajo se beležniku — drugače kakor navadnemu zastopniku — priznati prav tako, kakor odvetniku, bodisi po tarifu, bodisi po prostem preudarku sodišča (§-a 41. in 42.).

Kavčnik.

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ Tako tudi v načrtu 1881. l.

²⁾ Permanentni odsek je določil „grobes“ Verschulden.

³⁾ Permanentni odsek je to določbo popolnem črtal.

⁴⁾ Po načrtu 1881. l. dostavlja ta poziv dostavni uradnik (Zustellungsbeamte) ali pa beležnik.

